

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В. Н. КАРАЗІНА

Соціологічний факультет
Кафедра прикладної соціології та соціальних комунікацій

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан соціологічного факультету

Олена МУРАДЯН

«31» серпня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Університетська освіта в сучасному світі

рівень вищої освіти _____ третій (освітньо-науковий) _____
галузь знань _____ 05 Соціальні та поведінкові науки _____
спеціальність _____ 054 Соціологія _____
освітня програма _____ 054 Соціологія (підготовки докторів філософії) _____
спеціалізація _____
вид дисципліни _____ за вибором _____
факультет _____ соціологічний _____

2023/2024 навчальний рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою соціологічного факультету Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна

«28» червня 2023 року, протокол № 6.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ:

Лариса ХИЖНЯК – доктор соціологічних наук, професор, професорка закладу вищої освіти кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна.

Програму схвалено на засіданні кафедри прикладної соціології та соціальних комунікацій.

Протокол від «05» червня 2023 року № 14.

в.о.завідувачки кафедри

Ірина СОЛДАТЕНКО

Програму погоджено з гарантом освітньої програми “Соціологія”

Гарант освітньої програми “Соціологія”

Віль БАКІРОВ

Програму погоджено науково-методичною комісією соціологічного факультету.

Протокол від «26» червня 2022 року № 9.

Голова науково-методичної комісії

Юлія СОРОКА

ВСТУП

Програма навчальної дисципліни «Університетська освіта в сучасному світі» складена відповідно до освітньо-наукової програми чотирьохрічного циклу підготовки фахівців ступеня «доктор філософії» з галузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 054 Соціологія

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни – надати аспірантам знання, необхідні для проведення викладацької професійної діяльності, а також соціологічного вивчення модернізаційних процесів у системі вищої освіти. Ознайомлення аспірантів зі станом, проблемами університетської освіти, оволодіння ними теорією і практикою проведення соціологічної діагностики університетської освіти в умовах модернізації освітньої діяльності в контексті євроінтеграційних вимог.

1.2. Основні завдання вивчення дисципліни.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі повинні набути такі компетентності:

Загальні компетентності:

ЗК02. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності:

СК01. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у соціології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках і можуть бути опубліковані у провідних наукових виданнях з соціології та суміжних галузей.

СК03. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології, бази даних та інші електронні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності.

СК04. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.

СК05. Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми дослідницького характеру в сфері соціології, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.

СК06. Здатність дотримуватись етики досліджень, а також правил академічної доброчесності в наукових дослідженнях та науково-педагогічній діяльності.

1.3. Кількість кредитів – 3.

1.4. Загальна кількість годин – 90 год.

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
За вибором	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2-й	-
Семестр	
3-й	-
Лекції	
6 год.	-
Практичні, семінарські заняття	
12 год.	-
Самостійна робота	
72 год. Дві контрольні роботи	-

1.6. Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі повинні демонструвати такі програмні результати навчання:

Програмні результати навчання:

РН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми соціології державною та іноземною мовами, кваліфіковано відобразити результати досліджень у наукових публікаціях у провідних міжнародних наукових виданнях.

РН03. Формулювати і перевіряти гіпотези; використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, результати теоретичного аналізу соціальних досліджень, наявні соціологічні дані.

РН04. Планувати і виконувати прикладні та/або теоретичні дослідження з соціології та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів, критично аналізувати результати власних досліджень і результати інших дослідників у контексті усього комплексу сучасних знань щодо досліджуваної проблеми.

РН05. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема, статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.

РН06. Переосмислити у процесі навчання наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі науково-прикладні проблеми соціології з дотриманням норм академічної етики.

РН07. Глибоко розуміти загальні принципи та методи соціально-поведінкових наук, а також методологію наукових досліджень, застосувати їх у власних дослідженнях у сфері соціології та у викладацькій практиці.

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тема 1. Університет в умовах глобальних трансформацій

Соціальне значення, види і функції університетської освіти. Зміна концепції знання в сучасному світі і трансформація університетської освіти. Нові зразки, норми, цінності, і мотивації у вищій школі. Віртуальні форми знання і освіти. Зміна освітніх стандартів і вимог до якості університетської освіти під впливом глобалізації і цифровізації.

Типи парадигм університетської освіти. Моделі сучасної університетської освіти. Переваги та недоліки сучасної університетської освіти. Тренди розвитку сучасної університетської освіти. Процес побудови європейських університетських альянсів.

Інновації в системі університетської освіти як відповідь на виклики глобального світу. Інституційні проблеми університетської освіти. Внутрішня організація і соціальне життя університетів як фактори розвитку системи вищої освіти. Новітні соціологічні дослідження проблем університетської освіти.

Трансформація університетів в умовах глобального ринку. Особливості освітньої послуги. Світовий ринок послуг і світові тенденції в сфері зайнятості у XXI ст. Попит на висококваліфіковану працю на світовому ринку праці. Стан регіональних ринків праці і попит на університетські послуги.

Проблема співвідношення ринку освітніх послуг і ринку праці. Конкурентоспроможність університету як соціально-економічна проблема сучасності. Університет як market place і економічна корпорація. Матеріально-технічне оснащення та інфраструктура сучасного університету. Комп'ютеризація університетської освіти. Сервісні служби університету. Організаційні проблеми включення університетської освіти в процес віртуалізації. Імідж сучасного університету: соціологічний супровід.

Тема 2. Системи вищої освіти в провідних країнах світу

Принципи та особливості формування системи вищої (університетської) освіти європейських країн і США. Система вищої освіти в сучасних економічно розвинутих

країнах, її характеристика. Нерівності в сфері вищої освіти. Освітні, виховні і практичні цілі навчання у вищій школі. Еволюція змісту і способів навчання в університеті. Форми організації навчально-виховного процесу в університеті. Функції викладача.

Асоціація європейських університетів (EUA): місія, пріоритети. Основні засади та принципи формування зони європейської вищої освіти. Європейська кредитно-трансферна система та система накопичення – ECTS. Порівняльний аналіз систем вищої освіти в країнах Європи. Особливості здобуття університетської освіти в країнах Європи та США. Організація навчального процесу в університетах різних країн світу.

Роль самоосвіти в сучасному світі. Друга освіта як соціокультурне явище та її особливості в різних країнах. Самоосвіта дорослих. Проблема доступності університетської освіти, її фундаменталізація та диференціація. Інформатизація освіти, її причини та наслідки.

Відносини «викладач – студент» як соціокультурна і комунікативна проблема.

Тема 3. Модернізація університетської освіти України

Євроінтеграція України як чинник соціально-економічного розвитку держави і модернізації освіти. Багатоступеневість сучасної освіти.

Система вищої освіти України: умови й напрямки оптимізації та розвитку. Курсова і предметна системи організації навчального процесу в сучасному університеті. Модульна система навчання. Навчальний план і робочі програми – вихідні документи планування та організації навчального процесу в університеті. Сутність, роль, види, організація самостійної роботи студентів в умовах навчання онлайн.

Управління якістю університетської освіти онлайн і офлайн. Функції та принципи контролю й оцінки навчальних здобутків студентів. Методи і форми організації контролю знань, шляхи їх удосконалення. Основні форми організації перевірки знань студентів: індивідуальна перевірка, фронтальна перевірка, самоконтроль, рейтингова система.

Принципи, шляхи та засоби адаптації університетської освіти України до європейського освітньо-наукового простору.

Критерії оцінки знань студентів з соціологічних дисциплін. Умови і переваги застосування рейтингової системи. Підсумкові форми перевірки знань студентів.

Тема 4. Університетська освіта цифрового суспільства: зміст, ресурси, технології, методи навчання

Сучасне студентство і навчальний процес. Сутність, зміст й особливості навчання у вищій школі. Викладання, навчання та зв'язок між ними. Поняття та історичні типи навчання. Сутність проблемного навчання. Наукове та навчальне пізнання: загальне і відмінне. Дискусії щодо класифікації методів навчання. Активні і пасивні, традиційні й нетрадиційні методи навчання. Проблема стандартів в університетській освіті. Чинники успішності студентів. Лекція: поняття, структура, види, особливості. Взаємодія викладача студента в процесі лекції. Проблемна лекція. Мультимедійні лекції.

Семінарські заняття у вищій школі: з історії питання. Види семінарів, методика і форми їх проведення. Попередні умови та технології дискусії у навчальному процесі. Роль семінарських занять у розвитку пізнавальної активності й самодіяльності студентів.

Новітні методи і засоби навчання та їх використання у викладанні соціологічних дисциплін.

3. Структура навчальної дисципліни

Назва тем	Кількість годин			
	усього	у тому числі		
		лекції	семінари	с. р.
Тема 1. Університет в умовах глобальних трансформацій	25	2	4	22
Тема 2. Системи вищої освіти в провідних країнах світу	13	2	4	20
Тема 3. Модернізація університетської освіти України	13	1	2	10
Тема 4. Університетська освіта цифрового суспільства: зміст, ресурси, технології, методи навчання	13	1	2	20
Усього годин	90	6	12	72

4. Теми семінарських (практичних) занять

Назва теми заняття	Кількість годин
Тема 1. Університет в умовах глобальних трансформацій	4
Тема 2. Основні системи університетської освіти в сучасному світі	4
Тема 3. Модернізація університетської освіти України	2
Тема 4. Університетська освіта цифрового суспільства: зміст, ресурси, технології, методи навчання	2
Усього	12

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин
1	Вивчення рекомендованої основної та допоміжної літератури до тем навчальної дисципліни	16
2	Виконання завдань до тем навчальної дисципліни, участь у дискусії	16
3	Підготовка й оформлення тексту або презентації (доповіді) контрольних робіт на семінарському занятті	20
4	Підготовка реферату-доповіді на тему «Система вищої освіти однієї з провідних країн світу (на вибір здобувача)»	8
5	Підготовка доповіді на тему семінарського заняття	6
6	Підготовка до підсумкового контролю знань (залікової роботи)	6
	Усього	72

6. Індивідуальні завдання. Не передбачено.

Згідно з навчальним планом здобувачі виконують дві контрольні роботи.

Завдання до контрольної роботи № 1

Здобувачі обирають до виконання одне із завдань, що наведено нижче.

1. *Напишіть два есе на теми:*

- “Ідеальний образ викладача університету”.
- "Університетська освіта і кар’єрні амбіції людини в сучасному світі”.

2. *Творче завдання: підготуйте замітку (до 5 тис. знаків без пробілів) в університетську газету на тему: “Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна університет: історія, сучасність, перспективи”.*

Завдання до контрольної роботи № 2

Виконайте ключові завдання для організації та проведення SWOT-аналізу діяльності університету (його структурного підрозділу) по підготовці фахівців з соціологічних дисциплін. Для цього заповніть наведені нижче таблиці.

1. Три ключові проблеми розвитку соціологічної освіти в Україні

☐
☐
☐

2. Фактори, які впливають на якість підготовки фахівців соціологічних спеціальностей

☐
☐
☐
☐

3. Соціологічна освіта в умовах неперервної освіти:

що може запропонувати університет для підвищення кваліфікації соціологів-практиків

☐
☐
☐

4. Стейкхолдери та їх роль у підготовці фахівців з соціологічних спеціальностей:

☐
☐
☐

7. Методи навчання

Лекційні заняття. Методи: пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, проблемне викладання, частково-пошуковий, дослідницький; наочні методи: ілюстрація, демонстрація (презентація лекцій).

Семінарські заняття: есе, аналітичні завдання, індивідуальні та групові проекти та презентація їх результатів, групове обговорення дискусійних питань; доповіді-реферати), тестові завдання.

8. Методи контролю

Усне опитування, виконання й оцінювання завдань до поточного контролю, залікова робота. Навчальна дисципліна включає 4 теми. Виконання завдань до кожної теми оцінюється до 5 балів. Самостійна робота включає види роботи, які контролюються через перевірку завдань до тем семінарів, участь аспірантів у дискусіях, тестові завдання та презентації двох контрольних робіт.

Критерії оцінювання. Результати навчальної діяльності будуть оцінюватися за 100-бальною шкалою (з навчальної дисципліни в цілому). Критично-розрахунковий мінімум для допуску до заліку – 30 балів. За результатами вивчення дисципліни обов'язковим є підсумкове накопичення балів – до 60 балів (поточний контроль, дві контрольні роботи, реферати-доповіді). Здобувачі, які набрали сумарно меншу кількість балів, ніж розрахунковий мінімум (30 балів), вважаються такими, що не виконали навчальний план з дисципліни. **Здобувачі виконують дві контрольні роботи.** Оцінювання: до 30 балів (до 10 балів за два завдання за контрольну роботу № 1 і 20 балів – за контрольну роботу № 2, яка включає 4 завдання (до 5 балів за кожне завдання).

Методи контролю в умовах змішаної форми навчання

Підсумковий семестровий контроль здійснюється під час проведення заліку (виконання залікової роботи). Загальна кількість балів за її виконання – до 40. Час виконання – до 120 хвилин. Вміст залікового білета й оцінювання відповідей на заліку: завдання – до 5 балів, тести – до 35 балів (35 тестових завдань x 1 бал = 35). У разі використання здобувачем заборонених джерел під час виконання залікової роботи він на вимогу викладача залишає аудиторію та одержує за цей вид підсумкового контролю знань загальну нульову оцінку (0).

У разі настання / подовження дії **обставин непоборної сили** (в тому числі запровадження / подовження воєнного стану, жорстких карантинних обмежень в умовах пандемії з заборонаю відвідування ЗВО) здобувачам надається можливість скласти **залік у тестовій формі** (білет містить 40 тестових завдань, оцінювання: 1 бал за кожну вірну відповідь) **дистанційно на платформі Google Classroom** в курсі «Університетська освіта в сучасному світі».

9. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота						Залік	Сума		
				Контрольні роботи, передбачені навчальним планом				Самостійна робота (реферати-доповіді)	Разом
T1	T2	T3	T4	КР 1	КР 2				
5	5	5	5	10	20 (5 балів x 4 завдання = 20)	10 (5 балів x 2 = 10)	60	40	100

Загальна оцінка навчальної діяльності складається з компонентів:

№	Вид роботи	Кількість балів за одне завдання	Кількість видів роботи (завдань)	Сума балів
1	Завдання до тем семінарів, дискусії	5	4	20
2	Самостійна робота. Реферати (доповіді)	5	2	10
3	Завдання до контрольної роботи № 1	5	2	10
4	Завдання до контрольної роботи № 2	5	4	20
5	Залікова робота			40
				Разом: 100

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів

Критерії оцінювання завдань до тем семінарів, рефератів-доповідей та завдань контрольної роботи (за 5-ти бальною шкалою)

Відповідь повна, змістовна, аргументована	5 балів
Відповідь повна, але з однією-двома незначними помилками	4 бали
Відповідь не досить повна, з помилками, недостатньо обґрунтована	3 бали
Відповідь не повна, містить суттєві змістовні помилки	2 бали
Відповідь неповна, містить суттєві змістовні помилки, без аргументів	1 бал
Відповідь відсутня та (або) не відповідає суті питання	0 балів

Оцінювання контрольних робіт. Згідно з навчальним планом передбачено дві контрольні роботи: оцінювання до 30 балів. Виконання двох завдань контрольної роботи

№ 1 оцінюється до 10 балів. У контрольній роботі № 2 чотири завдання, кожне з яких оцінюється за 5-ти бальною шкалою (5 балів x 4 завдання = 20).

Залікова робота включає 35 тестових завдань (до 35 балів) і одне творче завдання (до 5 балів). Залікова робота оцінюється до 40 балів (35 + 5 = 40).

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка для дворівневої шкали оцінювання
90 - 100	зараховано
70 - 89	
50 - 69	
1 - 49	не зараховано

Рекомендована література

Основна

Вища освіта різних країн світу: монографія / за наук. ред. О. І. Шапран. Переяслав, (Київ. обл.): ФОП Домбровська Я. М., 2020. 488 с.

Дорогань-Писаренко Л., Безкровний О., Лега О., Песцова-Світалка О. Університетська освіта: навч. посіб. Полтава: ПДАА, 2020. 142 с.

Лаврик Г. Державні стандарти освіти і національне освітнє законодавство. Київ: Видавництво Центр навчальної літератури, 2017. 208 с.

Освіта дорослих в Україні та світі: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 155-річчю Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, 60-річчю факультету романо-германської філології та 60-річчю кафедри педагогіки (м. Одеса, 2 жовтня 2020 р.) / за ред. Голубенко Л.М., Цокур О.С. Одеса: ФОП Бондаренко М.О., 2020. 242 с.

Освіта України в умовах воєнного стану: Інформаційно-аналітичний збірник. Київ, 2022. 358 с.

Товканець Г. Університетська освіта. Навчальний методичний посібник. Видавництво Кондор, 2018. 182 с.

GLOBAL CONVENTION ON THE RECOGNITION OF QUALIFICATIONS CONCERNING HIGHER EDUCATION Paris, 25 November 2019. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373602/PDF/373602eng.pdf.multi.page=3>

Допоміжна

Абу Сулейман, Абдул-Хамід. Відродження вищої освіти в мусульманському світі [Текст] / Абдул-Хамід Абу Сулейман. Рівне : МПД : Волинські обереги, 2020. 58 с. Назва обкл. : Відродження вищої освіти в мусульманському світі = Revitalizing Higher Education in the Muslim World.

Академічна доброчесність: виклики сучасності / Збірник наукових есе учасників наукового стажування для освітян (Республіка Польща, Варшава, 1 – 13.10.2018). Варшава, 2018. 162 с.

Андрущенко В. П. Феномен освіти : монографія : у 5 кн. / Віктор Петрович Андрущенко ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Асоц. пед. ун-тів України та Європи ; вступ В. П. Андрущенко ; відп. за вип. Раїса Шулигіна. Суми : Університетська книга, 2020. 499 с.

Антонюк В. Інтеграція вищої освіти України в європейський освітній простір для розвитку людського капіталу. *Журнал європейської економіки*. 2021. Том 20. № 3. С. 573-595.

Бакіров В. Класика, що випереджає час. Вища освіта України. 2021. № 2. С. 13–18.

Бакіров Віль. Університетські культурні практики: проблеми евалюації. Український соціологічний журнал. 2020. № 24. С. 7–13.

- Бакіров В., Посохов С. Класичний університет як культурний хаб. *Universitates*. 2020. № 1. С. 54–69.
- Берберова-Валчева Ц., Петров К., Цонков Н. Оцінка взаємозв'язку між вищою освітою та бізнесом: приклад Болгарії. *Журнал європейської економіки*. 2022. Том 21. № 1. С. 48-69.
- Біденко Є. Європейський вимір системи освітніх цінностей. *Вища освіта України*. 2019. № 4. С. 75–81.
- Венгерська Н. С., Коваленко І. О. Особливості розвитку університетів в умовах активізації міжнародної освітньої міграції. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Випуск 6 (23). С. 17–23.
- Власюк О., Дараган Т. Становлення університетської автономії: вітчизняний і європейський досвід. *Проблеми освіти*. 2022. Випуск 1 (96). С. 6-23.
- Гребень С. Актуальні питання студентського самоврядування. *Фінансовий контроль*. 2021. № 11. С. 28-32.
- Дебич М. Інтернаціоналізація систем забезпечення якості вищої освіти як глобальна тенденція. *Вища освіта України*. 2020. № 2. С. 81-88.
- Дебич М. Мобільність студентів і якість вищої освіти в європейському освітньому і науковому просторі. *Вища школа*. 2019. № 1. С. 34–50.
- Динаміка освітніх процесів та підготовка майбутніх фахівців у системі вищої освіти: відповідь на сучасні суспільні запити : колективна монографія / Ю. Д. Заячук, О. В. Караманов, В. С. ФединаДармохвал та ін. ; за заг. ред. Д. Д. Герцюка та Ю. Д. Заячук. Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 250 с.
- Динович А. Особливості процедур оцінювання й акредитації в системі вищої освіти Німеччини. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2022. Вип 57. Том 1. С. 271-277.
- Друганова О. М. Шляхи підвищення ефективності організації самостійної роботи здобувачів вищої освіти. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2021. № 49. С. 16–22.
- Гуменюк Т. Сучасний менеджмент вищої освіти в умовах часу. *Український інформаційний простір*. 2022. № 2 (10) С. 54–64. <https://doi.org/10.31866/2616-7948.10.2022.269652>
- Зарубіжна система вищої освіти: навч. посібн. / авт.-упоряд. М. І. Гагарін. Умань : ВПЦ «Візаві», 2017. 102 с.
- Коваленко О. Статути європейських та українських університетів: порівняльна характеристика. *Вища освіта України*. 2020. № 3. С. 79-86.
- Козлакова Г. Вища технічна освіта у Словаччині: гуманітарна складова і дослідження. *Вища освіта України*. 2019. № 3. С. 69-75.
- Лавриненко В. Роль міжнародного співробітництва в інтеграції університету в глобальний освітній і науково- дослідний простір. *Вища освіта України*. 2020. № 1. С. 13-17.
- Лазарева М. Л. Освіта в розрізі: філософський аналіз викликів і реалій сьогодення. *International scientific e-journal ЛОГОΣ. ONLINE*. 2020. <https://www.ukrlogos.in.ua/10.11232-2663-4139.10.14.html>
- Лузік Е. В., Демченко Н. І., Проскурка Н. М. Світові моделі університетської освіти в системі дистанційного навчання. *Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Педагогіка. Психологія*: зб. наук. пр. 2020. Вип. 2(17). С. 41-47.
- Освіта / М. Г. Железняк, О. С. Іщенко // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2023. <https://esu.com.ua/article-76778>
- Освітній простір ХХІ ст.: виклики та перспективи : збірник наукових праць II Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. молодих вчених і здобувачів вищої освіти (21 квітня 2022р., м. Кам'янецьПодільський). Кам'янець-Подільський : Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», 2022. 257 с.

Пилаєва Т. Інтернаціоналізація вищої освіти Австралії. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. Вип 58. Том 2. С. 263-271.

Саух П. Вища освіта: портрет без фантазій і прикрас. Вища освіта України. 2021. № 1. С. 13-19.

Стойка О. Тенденції цифровізації професійної підготовки вчителів в Україні. порівняння досвіду Республіки Польща та Угорщини. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. Вип 57. Том 2. С. 317-323.

Хорош О., Давидович М., Парнус К. Розвиток сучасної освіти Китаю в середині ХХ століття та на початку ХХІ століття: історичний аспект. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. Вип. 61. Том 3. С. 260-265.

Шарова Т., Кремінський Б., Мистюк С., Вернидуб О. Інтелектуальні змагання на міжнародному рівні: успіхи обдарованої молоді України. Актуальні питання гуманітарних наук. 2023. Вип. 61. Том 3. С. 287-293.

Янься ВАН. Менеджмент і реформування у сфері освіти в Китайській Народній Республіці. Актуальні питання гуманітарних наук. 2022. Вип 57. Том 3. С. 300-305.

Іванюк І. В. Формування цифрової компетентності вчителів у скандинавських країнах. *Педагогіка і психологія*. 2019. № 1. С. 69–77.

Коваленко О. Статути європейських та українських університетів: порівняльна характеристика. *Вища освіта України*. 2020. № 3. С. 79–86.

Калінічева Г. Управління знаннями та інформацією як чинник забезпечення якості вищої освіти: зарубіжний досвід. *Неперервна професійна освіта: теорія і практика*. 2021. № 4. С. 76–85.

Курбатов С. У пошуках сови Мінерви: оцінка освітніх програм із філософії у провідних міжнародних університетських рейтингах. *Вища освіта України*. 2021. № 4. С. 34–38.

Курбатов С. В., Рогожа М. М. Місія університету в західноєвропейській культурі (етичні та соціологічні аспекти). (Частина II). *Філософія освіти. Philosophy of Education: науковий журнал*/ Ін-т вищої освіти НАПН України, Нац. пед. ун-т імені М.П. Драгоманова, 2020. № 1. С. 113–130.

Курдюмова І. Експертиза освітніх програм ЄС: деякі особливості мережевої взаємодії (колаборація та комунікація). *Соціальні комунікації: теорія і практика*. 2022. № 13. С. 194–206.

Надольний І. Освіта – ключовий чинник модернізації суспільства. *Вища школа*. 2019. № 3. С. 19–25.

Наливайко Олексій. Цифровізація освітнього середовища в закладах вищої освіти Китайської Народної Республіки. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип. 32. Том 2. С. 188–194.

Наливайко О. О. Особливості оцінювання під час дистанційного навчання / О. О. Наливайко, К. А. Куцина. *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2021. № 49. С. 35–41.

Наші позиції : оприлюднено щорічний список кращих університетів країн Європи та Середньої Азії, що розвиваються, на 2022 рік (QS Emerging Europe and Central Asia University Rankings 2022), до якого увійшли 450 кращих закладів вищої освіти. *Світ*. 2022. № 1-2. січень. С. 2.

Новіков В. М. Якість освіти. PISA-2018: оцінка і потенціал підвищення. *Демографія та соціальна економіка*. 2020. № 2. С. 50-70.

Партнерство в освіті. Практика взаємодії у контексті освітньої діяльності на шляху розбудови Нової української школи // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції. Харків: Харківська академія неперервної освіти, 2022. 140 с.

Паршина О. А., Чумак Т. В., Ярмоленко Л. І. Освітня міграція в Україні: аналіз сучасного стану та тенденції розвитку. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. Випуск 4 (21). С. 421-428.

Постригач Н. О. Діяльність центрів безперервної освіти у Туреччині. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2021. № 2. С. 211-218.

Пуховська Л. П. Європейські стратегії, підходи і моделі розвитку освіти дорослих. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2021. № 2. С. 51-62.

Рубанець О. Мережевий освітній простір. *Вища освіта України*. 2021. № 4. С. 39-46.

Станкевич І. В., Саун Г. О., Козир А. О. Нові підходи до підвищення конкурентоспроможності освітніх послуг у сфері вищої освіти. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2022. Випуск 1 (34). С. 139-144.

Тимошенко Ю. В. Soft skills та особистісні якості керівника закладу освіти як основа розвитку його управлінської культури / Ю. В. Тимошенко, Л. В. Завгородня. *Вісник Черкаського університету. Серія Педагогічні науки*. 2021. Вип. 4. С. 18-24.

Університет у сучасному суспільстві: місія, проблеми, виклики : [колективна монографія] / [Калінічева Г. І. (кер. авт. кол., наук. ред.), Худолей В. Ю., Чікарькова М. Ю. та ін. ; за заг. ред. Г. І. Калінічевої] ; ПВНЗ «Міжнародний науково-технічний університет імені академіка Юрія Бугая». Чернівці : ЧНТУ, 2019. 252 с.

Хижняк Л. М. Просвітницький потенціал закладів вищої освіти України у формуванні громадянської ідентичності // Ідентичності народів Центрально-Східної Європи: колективна монографія / Н. Гапон, В. Мішталь, Л. Хижняк та ін.; за ред. Н. Коваліско, А. Єкатеринчука, Р. Радзіка. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2018. С. 32-42.

Khyzhniak L. M. OPPORTUNITIES OF E-LEARNING AT UNIVERSITIES IN UKRAINE IN THE OPINION OF TEACHERS (ACCORDING TO EMPIRICAL SOCIOLOGICAL RESEARCH) // Development trends of scholarly knowledge in philosophy, sociology and political sciences: collective monograph. Lviv-Torun: Liha-Pres, 2019. P. 59-76.

Хижняк Л. М. Університетська освіта: навч. посіб. Харків: ХарПІ НАДУ «Магістр», 2010. 192 с.

Шапошникова І. В. Вищий навчальний заклад як середовище первинної професійної соціалізації: монографія. Херсон: Видавничий дім «Гельветика», 2013. 308 с.

Щудло С. Вища освіта у пошуку якості: quo vadis: монографія. Харків – Дрогобич: Коло, 2012. 340 с.

Beetham H., Sharpe R. (2020) Rethinking Pedagogy for a Digital Age.

Berger-Estilita J., Greif R. (2020) Using Gagné's «Instructional Design» to Teach Clinically Applicable Knowledge in Small Groups // Trends in Anaesthesia & Critical Care. Vol. 35. December. P. 11–15.

Bralić A., Divjak B. (2018) Integrating MOOCs in Traditionally Taught Courses: Achieving Learning Outcomes with Blended Learning // International Journal of Educational Technology in Higher Education. Vol. 15. Art. No 2.

Coleman J.S. (2019) Equality and Achievement in Education. New York: Routledge.

Collins R. (2000) Comparative and Historical Patterns of Education // M.T. Hallinan (ed.) Handbook of the Sociology of Education. Boston, MA: Springer. P. 213–239.

Dahlum S., Wig T. (2019) Educating Demonstrators: Education and Mass Protest in Africa // Journal of Conflict Resolution. Vol. 63. No 1. P. 3–30.

Eradze M., León Urrutia M., Reda V., Kerr R. (2019) Blended Learning with MOOCs // M. Calise, C. Delgado Kloos, J. Reich, J. A. Ruiperez-Valiente, M. Wirsing (eds) Digital Education: At the MOOC Crossroads Where the Interests of Academia and Business Converge. Proceedings of the 6th European MOOCs Stakeholders Summit, EMOOCs 2019 (Naples, Italy, May 20-22, 2019). Berlin: Springer International. P. 53–38.

Fischman W., Gardner H. (2022) The Real World of College: What Higher Education Is and What It Can Be. MIT Press.

Kurylo V. Internationalisation of higher education based on lean management principles: case study of Jagiellonian university / V. Kurylo, I. Myhovich. Advanced Education. 2021. Issue 19. P. 42-50.

Lafuente E., Acs Z.J., Sanders M., Szerb L. (2019) The Global Technology Frontier: Productivity Growth and the Relevance of Kirznerian and Schumpeterian Entrepreneurship // *Small Business Economics*. Vol. 55. June. P. 153–178.

Lukatska Ya. S. Formation of foreign students' social competence SWOT-analysis. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія*. 2021. № 2. С. 241-246.

Wornalkiewicz W. Online assessment of learning outcomes: the experience of Poland / W. Wornalkiewicz, O. Diachenko, O. Haranzha // *Наукові записки кафедри педагогіки*. 2021. № 49. С. 68-76.

Zhao K. Isomorphism, Diversification, and Strategic Ambiguity: Goal Setting of Chinese Higher Education Institutions in the Double World-Class Project / K. Zhao, Z. You. *Higher Education Policy*. 2021. Vol. 34, No 4. P. 841-860.

11. Інформаційні ресурси в Інтернеті та інше науково-методичне забезпечення

- Соціологічна асоціація України: <http://sau.in.ua/>
- International Sociological Association: <https://www.isa-sociology.org/en>
- European Sociological Association: <https://www.europeansociology.org/>
- Інститут соціології НАН України (Київ): <http://i-soc.com.ua/ukr/index.php>
- Щорічник Міжнародної соціологічної асоціації (МСА). «Annual Review of Sociology». <http://www.annualreviews.org/loi/soc>
- Ресурсний центр соціологічного факультету. Харківський національний університет імені В.Н.Каразіна (електронна бібліотека, тексти публікацій). <http://www.sociology.kharkov.ua/>

Наукові журнали

High Education. [Вища освіта](https://www.springer.com/journal/10734). Міжнародний журнал досліджень вищої освіти. – <https://www.springer.com/journal/10734>

Університетська освіта. – <https://uned.kneu.edu.ua/>

Адїса, Т. А., Харрісон, М., Сані, К. Ф. *та ін.* Національне студентське опитування та «замовлення» студентів університетів: якісне дослідження вищої освіти Великобританії. *Вища освіта*. 86, 449-466 (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00943-4>

Аракі, С. За межами моделі систем високої участі: висвітлення неоднорідних моделей розширення вищої освіти та поширення навичок у 27 країнах. *Вища освіта*. 86, 119-137 (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00905-w>

Ашвін, П. Освітні цілі вищої освіти: зміна дискусій про суспільні результати навчання студентів. *High Educ.* 84, 1227-1244 (2022). <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00930-9>

Бакіров В. Трансформація соціології: необхідність і перспективи. *Український соціологічний журнал*. 2021. № (26). С. 9-15. <https://doi.org/10.26565/2077-5105-2021-26-01>

Бакіров В., Агарков М. Пандемія може назавжди змінити вищу освіту. Як оцінюють майбутнє університетів міжнародні експерти. <https://zn.ua/ukr/EDUCATION/pandemija-mozhe-nazavzhdi-zminiti-vishchu-osvitu.html>

Бєбко С. Кластеризація освітнього простору та створення міжнародних консорціумів. *Економіка та суспільство*. 2020. Випуск 22. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-65>

Бранкович, Дж., Гаманн, Дж. і Рінгель, Л. Інституціоналізація рейтингів у вищій освіті: безперервність, взаємозалежність, взаємодія. *Вища освіта*. (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-023-01018-8>

Бучинська Т. Зарубіжна практика формування універсальних компетентностей сучасного фахівця в умовах революції 4.0. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 26. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-26-19>

Волобоєва І., Кравчук О., Паращук Є. Універсальна модель компетентностей для роботи у дистанційному режимі. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 25. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-36>

Воробйова О. Державне управління вищою освітою у США крізь призму акредитації. *Науковий вісник: Державне управління*. 2022. № 1(11). С. 28-41. [https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-1\(11\)-28-41](https://doi.org/10.33269/2618-0065-2022-1(11)-28-41)

Гужва В. М. Цифрова трансформація університетів. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2019. № 21. С. 597-604. http://www.easterneurope-ebm.in.ua/journal/21_2019/92.pdf

Koshy, P., Cabalu, H. & Valencia, V. Вища освіта та важливість цінностей: дані Всесвітнього дослідження цінностей. *Вища освіта*. 85, 1401-1426 (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00896-8>

Куцокреа, В., Крзаклевська, Е. Мотивація студентів Erasmus у русі: розуміння супермобільності у вищій освіті. *High Educ.* 85, 571-585 (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00852-6>

Кшескі, Й. «Університет мертвий, хай живе університет!»: Рональд Барнетт і завдання філософії вищої освіти. *High Educ.* 85, 1427-1431 (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00923-8>

Либак І. Сучасні детермінанти гармонізації ринків праці та освітніх послуг. *Економіка та суспільство*. 2020. Випуск 22. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-31>

Лю, С., Дін, В. Спеціальні програми китайських університетів, які підтримують таланти для пошуку кар'єри в ООН: аналіз моделі центр-периферія. *Вища освіта*. 86, 387-406 (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00938-1>

Маргінсон, С. Масова вища освіта і повільний шлях до свободи. *Вища освіта*. (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-023-01051-7>

Михайлова Є. Трансформація освіти в системі інформаційного суспільства. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 29. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-29-16>

Пінеда, П., Мішра, С. Семантика різноманітності у вищій освіті: відмінності між Глобальною Північчю та Глобальним Півднем. *Вища освіта*. 85, 865-886 (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00870-4>

Самойлик Ю. Закордонний досвід державного управління сферою освітніх послуг. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск 25. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-88>

Сан, Х., Ву, Х. Виявлення концептуалізацій міжнародної аспірантської агенції: необхідність інтегративної програми досліджень. *Вища освіта*. (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-023-01079-9>

Стенсакер, Б., Германсен, Г. Глобальне, скандинавське чи інституційне бачення? Дослідження того, як скандинавські університети адаптуються до ЦСР. *Вища освіта*. (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-023-01047-3>

Чжу, Дж., Ян, Р. Сприйняття підприємницьких університетів у Китаї: триангуляційний аналіз. *Вища освіта*. (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-023-01038-4>

Шаррет А., Чанкселіані М. Процес побудови європейських університетських альянсів: різоматичний аналіз Ініціативи європейських університетів. *Вища освіта*. 86, 21–44 (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00898-6>

Шилдс Р., Лу Т. Невизначене майбутнє: зміна клімату та міжнародна студентська мобільність у Європі. *Вища освіта*. (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-023-01026-8>

Beaman, M., Ryan, J. & Ajjawī, R. Дискурси штучного інтелекту у вищій освіті: критичний огляд літератури. *Вища освіта*. 86, 369–385 (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-022-00937-2>

Bettinson, E., Young, K., Haven-Tang, C. *та ін.* Уявлення роботодавців про якість та цінність вищої освіти. *Вища освіта*. (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-023-01069-x>

Durmush, G., Craven, RG, Yeung, AS *та ін.* Забезпечення добробуту корінного населення у вищій освіті: стратегії та рішення, розроблені молоддю корінного населення Австралії. *Вища освіта*. (2023). <https://doi.org/10.1007/s10734-023-01067-z>